

Christum tuum : tamen existimo referendum esse ad ipsum corpus, seu cadaver Christi in sepulchro ; de anima enim ait : Non relinques in Inferno, de corpore, Non relinques in corruptione, Non dabis videre corruptionem.

227. Multi, & graves Theologi, ut Granada, Mendoza, Hurad, tenent, quod Sanctitas in suo conceptu abstractivo sit propria creatura intellectualis ; fundamentum unicum est, quia Sanctitas dicit supernaturalam bonitatem, ad quam amor Divinus terminatur, & ipsa creatura sit capax inire amicitiam cum Deo. Hac ratio petit principium.

228. Contra vero multi graves Doctores, ut D. Bonaventura, Mairon, Jacobus de Valentia, Suarius, Toletus, Nazar. & alij, quos citat, ac sequitur Saavedra de B. Virgine Maria vestig. 4. dist. 24. sect. 3. n. 5. ; alijs fol. 225. & missis multis rationibus istorum Authorum ego hac una ratione sic probato : Illud est Sanctum, quod est purum ; & liberum ab omni inquinamento, ac macula, & a Deo supernaturalisatum, nam per talem supernaturalitatem jam res manet supra omnem naturam vim constituta in quodam ordine divino, ac proinde ex illa supernaturalitate habet participationem a Deo, ut Authore supernaturali, ac fonte totius Sanctitatis, v. g. unio hypostatica, quae datur inter Verbum D. & corpus Christi etiam ex parte corporis, & prout in corpore subjecatur est supernaturalis, & sancta, & inde ipsum corpus Christi, & caro est sancta, & in presenti dicitur de corpore Christi : Non dabis sanctum tuum videre corruptionem, ubi corpus sumitur prout condistit: guntur ab anima, de qua scribitur Non relinques animam meam in Inferno, & hac ratione potest dici sanctus & gratia, ut est habitus, sancta.

Idem dico de corpore, ac carne B. Virginis Mariae, quae ipsum Deum verè, realiter, ac substantialiter in se suscepit, uterque ejus factus est sacerdos totius Trinitatis, & ex ejus sanguine cooperante Spiritu sancto formatum est corpus Christi, ipsaque, ut ait D. Thomas, attingit fines Divinitatis, & ideo ex tanta conjunctione cum Deo constituta est in quodam superiori ordine, & quaedam rationem sanctitatis, corpus, & caro ejus participavit, & ita ut refert D. Damascenus de dormitione Virginis, Sancti Apostoli illud sacrum cadaver venerantes adoraverunt.

229. Ad nostrum redeamus scopum : Non dabis sanctum tuum videre corruptionem, quam licet, ut debitam unio hypostatica requireret, tamen praeter ipsam expositulatur actio physica Divinitatis, quae illud conferret, ac tueretur ab aere, ac humoribus, aliisque qualitatibus, quae in corpore mortuo generant corruptionem, ut docent D. Tho. 3. p. q. 5. art. 3. ad 3. & Gabriel, Herveus, & alij in 3. dist. 20.

230. Quod etiam ad sanguinem Christi effusum in passione extendunt Gabriel, Durand, quos citat, ac sequitur Suar. tom. 2. in 3. p. disp. 47. lect. 2. sanguinem a Christo effusum non fuisse corruptum, ut contingit in sanguine effuso ab alijs hominibus, a qua corruptione cum praeservavit Divinitas Verbi, cui, ut antea, erat hypostaticè unitus, ac conjunctus, & ait Soar. hoc videri definitum à Clemente VI. & Pio II.

231. Clem. VI. Pius II.

QUAESTIO XXVI.

Quare tantus est Christus in presenti irreferendus ad recensendis beneficijs à Deo Patre acceptis ?

232. Multa dona à Deo Patre sibi communicata recepit Christus, primo à dextris est mihi, ne

commovear : Secundo, Caro mea requiescet in sepulchro, Tertio, Non relinques animam meam in Inferno, Quarto, Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Quinto, Notas mihi fecisti vias vitae. Sexto, Replebis me jucunditate cum facie tua.

Tot, & tanta beneficia sibi à Deo Patre collata commemorat, ut semper ea in memoria tenens, & pro eis gratias Deo habens, qui non solum in eo tot, ac tanta beneficia impertivit, nempe quod in ipsis ingruentibus malis liberaverit, sed etiam in ipsis eum sublimaverit, & exaltaverit, ut ejus anima non solum non esset in Inferno, sed etiam ab illo exiret magno Sanctorum Patrum comitatu quod non solum ejus corpus esset à corruptione liberum, sed & sanguis à corpore separatus, perque varias partes dispersus (ut dixi superiori quaestione ad finem) totus exultaret gloriosus, ac faciei Dei praesentia jucundaretur.

In persona Christi ait Regius Vates Psal. 9. n. 15. Qui exaltas me de partibus mortis. Perbelle notat Chrysofost. Non dixit (inquit) qui liberat me, sed qui exaltat me ; non enim in eorum malis solvendis tantum subsistit Dei beneficium, sed facit eos etiam admirabiles, insignes, ac clariores, non dixit autem in partibus mortis, sed ex portis multa pericula significans à quibus, scilicet licet non solum est liberatus, Deus enim factus multa mala contra Sanctos, ac justos fieri permitit, ut ipsi clariiores appareant.

Quod praclarissime confirmat & prosequitur citatus Chrysofost. ad praedictum Psalmum dicens : Potest enim Deus in rebus, vel diffinimis, & impedivissimis exitum invenire. Et post pauca subdit : Ideo nec pueros eripuit à principio, sed postquam consueverunt in fornacem, nec Danielem antequam esset immixtus, sed septem post diebus : Hoc jam ostendit Psalmographus, audi quod subtingat : Omnes gentes circumierunt me, vidisti periculum inexcitabile statim, & sum tamen omnia contraxa ab ipso Deo, & ideo addit, & in nomine Domini ultus sum in eos, Syriacus legit exercuit in eos, Arabicus dissipavit eos ; Non enim liberavit pueros antequam mitterentur in fornacem, nec Danielem antequam ille in lacu Leonum descendisset, nec Davidem, antequam omnes gentes ad eum deglutendum convenissent, sed postquam pericula ipsa in eos irruerunt ut sic illis superatis gloriosiores, ac illustriores fierent, & sic ait David : Ultus sum in eos. Psal. 117. n. 16. Arabicus dissipavit eos. D. August. Noster Incognitus, Genezardus, ut gloriosus victor, ac triumphator exhiberetur.

Magna seditio, murmurque populi cum exortum esset contra Moysen, & Aaron, tumultusque maxime increseret, ut jam veluti ad eos interficiendos populus armatus conveniret, Moyses, & Aaron pro tanto discrimine evirando fugerunt ad tabernaculum fiederis : Tunc Deus rem valde mirabilem perpetravit : Postquam ingressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini, Num. 16. n. 43. Res sane admirabilis, cum ex tumultuante populo Moyses, & Aaron Num. 16. fugiunt ad tabernaculum, seque ad illud recipiunt, tunc nubes lucida cooperit tabernaculum, & ipsa Dei Majestas descendit, ut ab universo populo dignoscatur. Quid illustrius, aut majus fieri poterat, quam propulsato periculo, ut servi Dei exaltarentur, ac sublimarentur, quam quod ipsa Dei Majestas descenderet in eorum protectionem, & inde permixtum est periculum ad eorum illustriorem gloriam. Origenes citatus in Glossa ait : Non legitur quod antea obrexit nubes tabernaculum, & apparuerit Majestas Domini, & receperit inermem Moysen, & Aaron, nisi tunc cum surrexit in eos populus, & voluit lapidare : Discimus ex hoc quanta sit utilitas in persecutionibus Christianis, quantum gloria conferatur quando

quando propugnavit fiat Deus, & Spiritus infunditur. Postquam tres illi pueri egressi sunt de fornace absque laesione, Tunc Rex promovit Sidrach, Misach, & Abdenago in Provincias Babylonis, Dan. 3. n. 9. Captivi erant morti traditi, flammis dati, & inde ad Principatum, & gubernaculum totius Imperij Babylonici exaltantur, elegantissime D. Crystostom. epist. 5. ad Theodor. ait : Flamma corrupit mortalia corpora, & ab immortalibus abstinet, integrumque reddit depositum, indeque multo cum splendore, nam quemadmodum ex Regibus Reges, ita de camino egressi sunt pueri. Expende praelara ultima verba. Quemadmodum Reges generant Reges, sic fornax caminus ardens, ac arumna affligens generant Reges, ac Principes.

237. Postquam tres illi pueri egressi sunt de fornace absque laesione, Tunc Rex promovit Sidrach, Misach, & Abdenago in Provincias Babylonis, Dan. 3. n. 9. Captivi erant morti traditi, flammis dati, & inde ad Principatum, & gubernaculum totius Imperij Babylonici exaltantur, elegantissime D. Crystostom. epist. 5. ad Theodor. ait : Flamma corrupit mortalia corpora, & ab immortalibus abstinet, integrumque reddit depositum, indeque multo cum splendore, nam quemadmodum ex Regibus Reges, ita de camino egressi sunt pueri. Expende praelara ultima verba. Quemadmodum Reges generant Reges, sic fornax caminus ardens, ac arumna affligens generant Reges, ac Principes.

238. Acto. 2. n. 29. Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de Patriarcha David, quoniam defunctus est, & sepultus, & sepulchrum ejus est apud nos usque in hodiernum diem. Num. 30. Propheta igitur cum esset, & sciret, quia jurejurando juraret illi Deus de fructu lumbi ejus sedere supra sedem ejus. Num. 31. Providens locutus est de Resurrectione Christi, quia neque derelictus est in Inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.

239. Hunc Jesum suscitavit Deus, cuius nos testes sumus.

VERSIONES.

Syrus n. 29. Permittitur dicere ad vos palam de priore Patrum David. & domus sepulchri ejus, &c. Arabic. Ethiopic. Sanè licebit vobis aperte dicere, Syrus Regius monumentum ejus. Syrus n. 30. De fructu ventris sui sedere supra folium suum. Arabicus. Quod suscitaturus esset Christum de fructu lumbi ejus, quantum ad carnem, ut sederet. Oecumen. Praescius. Syrus n. 31. Et vidit ante, & locutus de resurrectione Christi, nec corpus ejus. Catech. Prævidens. Oecumen. Præscius. Arabicus. Cum hoc praescivisset, quod anima ipsius nempe Christi non esset deserenda in praecipitio. Syrus n. 32. Hunc Jesum suscitavit.

EXPOSITIO XIV.

238. Vers. 29. Viri fratres liceat audenter dicere ad vos, Syriacus Permittitur dicere apud vos. Magnus Magister Petrus modestiae causa sic loquitur tanquam benevolentiam, & dicendi facultate exoptulans. De Patriarcha David, Syrus de priore Patrum David, Probat citata verba Psalmi : Non dabis sanctum tuum videre corruptionem, non posse intelligi de David, quia sepulchrum ejus est apud vos usque in hodiernum diem ; Vos enim hujus rei testes estis, quia sepulchrum ejus, in quo ipse mortuus, ac corruptus, reductusque in pulverem jacuit, post tot saecula usque ad praesens extat apud vos, intelligenda sunt de Christo Jesu, qui solum per 36. horas jacuit in sepulchro, ut inde absque ulla corrup-

tionis laesione gloriosus surrexerit, cujus rei testes sumus, proindeque in ejus persona loquitur David. Vers. 30. Propheta igitur cum esset praevideat, agnovit futura, quia jurejurando jurasset illi Deus, dicitur jurare, ut nos certiores, ac firmiores redderet de immobilitate sui consilij, ac voluntatis, ut patet ex Paulo ad Hebraeos 6. n. 17. & ait : In quo abominabilius volens Deus ostendere polluciarionis haereditatis immobilitatem consilij sui impositis jurandum. Valde difficiles sunt homines ad credenda ea, quae sunt Dei. De fructu lumbi ejus : de lumbis facit mentionem ; lumbus enim est origo generationis. Sedere super sedem ejus. Hoc autem Christi regnum non fuit temporale, in quo falluntur perfridi Iudaei : Christus regnat in Ecclesia per totum Orbem, & ejus regnum non solum est, ut in Davidis, sed etiam Dei Patris excellentius, ac illustrius regno Davidis ; hoc enim fuit temporale, Christi verò spirituale ; David terrenum, Christi caeleste, Davidis finibile, & perit, Christi verò aeternum, & perenne. Vers. 31. Providens locutus est hic repetit Apostolus, quae supra dixerat vers. 27. & ibi explanata sunt quae valde necessaria saepe veniunt repetenda, ut Christus D. fecit in Evangelio recommendans semper vigilandum, vers. 32. Hunc Jesum, quem suscitavit Deus, cuius nos testes sumus. De hoc testimonio Resurrectionis jam egi cap. 1. n. 21.

QUAESTIO XXVIII.

Quare refertur D. Petrus Davidis magnalia, de ejus sepulchro facit mentionem ?

Communiter graves Patres, ac Doctores advertunt quod caute loquitur Apostolus in presenti loquens de Davide dicens : Sepulchrum ejus est apud nos, non ait ejus corpus, ejus cadaver ; quia videtur quod ipse David cum alijs Patribus, Adamo Abel, Abrahamo surrexisset in suo corpore cum Christo, Matth. 27. n. 5. proindeque eorum corpora non iterum rediisse ad sepulchrum, sed omnes, qui surrexerunt, hoc est fuisse eis datum ad vitam aeternam & immortalem, ac cum Christo triumphantes gloriosos cum suo corpore caelos ascendisse ; hoc maxime decebat magnificentiam Christi, cujus dona in suos electos non sunt revocabilia, atque hoc ipsum maxime expediens erat ipsis Sanctis ne iterum cogerentur morti, ac dissolutionem corporis ac anima pati. Ita D. Hieronym. Origenes, Beda, D. Anselm. D. Epiphanius, Hieron. Clemens Alexandr. lib. 6. Strom. Eusebius, lib. 4. de Mont. 1. 2. D. Thom. ad cap. 27. jam citatum, ubi ego etiam hanc sententiam amplector tom. 5. Evang. lib. 8. cap. 19.

Maximè poterandum, quod agens Apostolus de Magnalibus Davidis dicat quod sit Christi Patet, & de magno ejus regno quod dandum est Christo D. De fructu lumbi ejus ponam super sedem ejus, tuncque Apostolus agit de morte, ac sepultura ipsius Davidis, nil gloriosius, ac magnificentius homini, quam mors iustorum, ut erat David ; nil illustrius, ac honorificentius homini, quam sepultura, cum Christus mors, & sit sepultus, ideo postquam D. Petrus egit de sepultura Christi : Non dabis sanctum tuum videre corruptionem, statim facit mentionem de illa David : Cuius sepulchrum est apud nos. Cum Christus Iesus est sepultus, jam sepultura non est pondus, sed honor, & gloria. Eleganter D. Ambrosius, lib. 10. in Lucam. c. 9. 6. ait : Unde te invocem Petre, ut doceas me quae stens cogitaveris, unde, inquam, te invocem ? de Caelo, ubi jam choro insertus Angelorum, an etiam de tumulo ; quia non putas injuriam ibi esse ; unde Dominus surrexit.

Marc. 16.

furrexit. Aneps est Sanctus Doctor invocans Sanctum Petrum, an, dum ipse est in celo, an, dum ipse currens ad Christi monumentum altat; juxta illud, quod scribit D. Marcus 16. n. 5. Quod euntes mulieres ad monumentum viderunt revolutum lapidem, & juvenem sedentem a dextris. Ad qua verba sic ait D. Chrysof. in Pfalm. 2. Ut ostenderent Angeli Deum fuisse sepultum, ad sepulchrum tanquam ad caelum manebant.

243. D. Gaud.

Caelum est ad requiem Sanctorum, sic sepulchrum fuit requies Christo D. ut expendit D. Gauden. serm. 10. ubi ait: Requiesit Dei filius ab omnibus operibus suis, qua ceperat Deus facere, quando consummatis mirabilibus universis, & impleto sexto die omni opere passionis, die septimo, id est die Sabbati requiesit sepultus: sed quoniam operosa Dei quies est, ipsa quies misa esse non potuit; nam corpore in sepulchro depositus, Divinitas cum anima hominis ad inferos descendens vocavit de locis suis animas Sanctorum, Constringens vinctos ferreos Inferni, & cum summa, atque potestate, in quo sensu illud Pfalm. 23. n. 6. Attolle portas Principes vestras, explicans Epiphanius sem, in praesenti ait sic: Non quasi Dominus, qui hic praesto clausis januis, si vellet ingredi non queat, verum quia vobis fugitivis servis, aeternarum portarum sublationem, comminationem imperare mavult, quam per se ipsum aperire. Requiescit Christus in sepulchro, sed ejus quies est semper in nostrum bonum, ac gloriam Sanctorum; & bene poterat Dominus ingredi clausis januis, ipsaque portas aperire, qui tot, & tanta mirabilia est operatus, tamen ad suam supremam potestatem ostendendam, e sepulchro mandat, ut ipsae hostiles potestates ad sui stragem, & ruinam eas aperiant.

Pfal. 23. D. Epiph.

Summa Christi potestas e sepulchro.

244.

Summa Christi potestas maxime veneranda in sepulchro: ad alia Christi mysteria in sua Passione vocantur communes homines, sic ad portandum Christi crucem angariaverunt quempiam Simonem. Marc. 15. n. 21. Unus militum latus ejus aperuit. Ioan. 19. ad ministerium ejus sepulturae Nicodemus, qui Ioan. 3. n. 1. dicitur Princeps Iudaeorum & Ioseph ab Arimathea nobilis Decurio, Marc. 15. n. 43. nam ministrare Christo sepulto solum magnorum, ac Principum est.

Christo sepulto ministeri Principum.

QUESTIO XXIX.

Quare D. Petrus tam reverenter loquitur de Davide?

245.

Maxime expendendus modus loquendi D. Petri: Viri fratres liceat audenter dicere ad vos de Patriarcha David, Syrus legit de primore Patrum David maxime ponderandum, quod habiturus sermonem de Davide, quanta cum reverentia loquitur, captansque benevolentiam verba facit, ipsumque Patriarcham, ac primorem Patrum appellat; cum enim ipse esset Rex, nobis documentum praebet Apostolus, quod de Principe, ac Rege cum eximia reverentia, atque cautela agendum sit: dicitur Eccl. 10. n. 20. In cogitatione tua Regi ne detrabas, non solum mente, neque verbis detrahas Regi, sed nec etiam cogitatione: Cum S. Athanasius accusaretur, eo quod ei imponeretur male contra Imperatorem Constantium Arianorum factorem loquutum fuisse, sic respondit Sanctus Pater: Non insanis, Imperator, neque immemor sum divinae vocis ita eloquentis: In conscientia tua legem ne execreris, in tanta apud viros cordatos Reges sunt reverentia!

246. D. Pet.

Quanta vero reverentia Regi exhibenda sit, constat ex his, quae Petrus monet epist. 1. cap. 2. n. 13.

Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, Regi quasi praecellenti: Graecus quasi eminenti, & excellenti, ut ex ejus celsitudine deprehendatur illius summa reverentia. Inde Achior incipiens loqui cum Holoferne se totus prostravit in terram, ut ibi exponunt graves Interpretes: Judith. 5. n. 5. Et cum ipsa met Judith introducta esset ad Holofernem, & cum in faciem ejus intendisset adoravit eum prosternens se super terram, cap. 10. n. 20.

247.

Ex adulterio cum Bethsabee nascitur filius David, qui puer statim ad magnum vitae discrimen devenit, quo magno dolore affectus David multas preces pro parvuli salute Deo obtulit: Deprecatus est David Dominum pro parvulo, & jejunavit David jejunio, & ingressus seorsum jacuit super terram, 2. Reg. 12. n. 16. & tandem moritur puer: Cur deprecationes tanti Regis, & jam poenitentis vitam non consequuntur puero; cum de orationibus justorum erga Deum scriptum sit: Aures ejus in preces eorum, Pl. 33. n. 16. Theodoret. ibi q. 26. proponens difficultatem sic ait: Quomobrem infantem recens natum morti tradidit Deus. Respondet: Vivus erat futurum argumentum sceleris, ac iniquitatis pij Regis, qui erat etiam Propheteta, curam gerens Dominus non sinit eum vivere: Erat perenne monumentum adulterij, ac criminis Davidis, moriatur ergo Puer, ut consulari honori, atque authoritati Regis Davidis, ne quis habeat ansam ad aliquid de eo detrahendum: In tanto honore, ac reverentia vult Deus Reges haberi, ut non solum falso, sed etiam nec vere de eis male dicatur, at que habeatur.

Act. 2. n. 33. Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus sancti accepta a Patre, effudit hunc, quem vos videtis, & auditis.

Nam. 34. Non enim David ascendit in Caelum, dixit autem ipse: Dixit Dominus Domino meo sede a dextris meis.

Num. 35. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Num. 36. Certissime sciat omnis domus Israel, quia, & Dominum meum, & Christum fecit Deus, hunc Iesum, quem vos crucifixistis.

VERSIONES.

Syrus n. 33. Qui per dexteram Dei exaltatus, accepit a Patre promissum, quod de Spiritu sanctitatis, & donum.

Arabicus. Quando accepit a Patre hoc, quod vos modo vidistis.

Aethiopic. Spiritum pretiosum hunc. Syrus n. 34. Sede a dextera mea. Arabicus ad dexteram meam.

Syrus n. 35. Suppeditaneum pedibus tuis. Arabicus. Quoad usque & sub scabello, Aethiopicus. Usque referam.

Arabic. n. 36. Sciat scientia certa, quod Deus constituerit Iesum hunc metipsum, inquam, Dominum, & Christum.

Aethiopic. Manifeste sciat, quod Dominum, & Messiam.

EXPOSITIO XV.

248.

Verf. 33. Dextera Dei; Alta nempe Dei potentia, & virtute exaltatus in morte magnis signis, & prodigijs; in Resurrectione magno triumpho, & splendore, suaque etiam Ascensione in Caelum multa majestate, & promissione Spiritus sancti accepta a Patre. Ex hoc etiam ostenditur quomodo Christus sit exaltatus a Patre, a quo accepta potestate promittendi, & mittendi Spiritum S. pretiosissimum, ut habet Aethiopicus: Quem vos vidistis, & auditis. Per os nostrum variis, & diversis linguis simul magna Dei praedicante, ac etiam per sonum adventantis Spiritus vehementis, qui vos ad hunc locum convocavit.

Aethiopic.

249.

Pfal. 109. Non enim David ascendit in Caelum, efficaciter probat Apostolus Pfalm. 109 citandum, sede a dextris meis. Non proferri a Davide in propria persona; quia ipse non ascendit in caelum, sed de Christo D. qui gloriosus in caelum ascendit, & sedet a dextris Dei Patris. Dixit autem Dominus, nempe Deus Pater, Domino meo, nempe Christo, qui non solum est Dominus, quia Deus, sed etiam qua Homo, tum ratione unionis hypostaticae, tum titulo Redemptoris totius generis humani, ac etiam per respectum ad Angelos titulo glorificatoris. Sede a dextris meis. In eodem nempe solio mecum, cum summa, atque aequali potestate mecum, ut latius explicabo infra quaest. 31.

250.

Verf. 35. Donec ponam inimicos tuos infideles, & haereticos tanquam scabellum pedum tuorum. Hoc est, eos tanquam vile scabellum, seu, ut habet Syriacus suppeditaneum, quo significatur summa, & alta subiectio cum summa, & perfectissima ratione, quia tantum Dominum noluerunt recipere, nec adorare: Illa vero particula Donec non significat quod usque ad illud iudicii tempus Christus sedeat ad dexteram Patris, quasi deinceps non sit seorsum, sed potius contrarium significat, ac si dicat Aeternus Pater, sede apud me regnans super populum Christianum, donec subjeciam tibi inimicos tuos infideles, scilicet, & tunc latius, & longè magis regnabis in toto Orbe; omnibus te recognoscantibus, & ut verum Deum adorantibus, sicut dicitur de B. Joseph. Math. 1. n. 25. Non cognovit eam, donec peperit filium suum, id est non cognovit eam usque ad partum, multoque minus post partum.

Syriacus.

251.

Quia Dominum eum, & Christum fecit. Quia Deus Pater sic evexit Iesum ad supremum dignitatis fastigium, ut sit universorum Dominus; & Christus, verusque Messias unctus gratiae plenitudine, de qua omnes accepimus, & tantum evexit, eo quod ejus naturam humanam Divinae Personae in Incarnatione unierit. Perperam Arrius efformat argumentum contra Christi Divinitatem, quia non est Dominus per natum, sed quia a Deo Patre est factus. Haereticus aperte errat; quia D. Petrus in praesenti non loquitur de Christo D. qua Deus, sed qua Homo, ut a Judaeis cruci affixus erat, & a Deo Patre exaltatur, ut rectè notatur noster D. Cyrillus lib. 9. Theaur. cap. 3. D. Basil. lib. 4. contra Eunom. & alij

Matth. 1.

252.

Verf. 36. Quia Dominum eum, & Christum fecit. Quia Deus Pater sic evexit Iesum ad supremum dignitatis fastigium, ut sit universorum Dominus; & Christus, verusque Messias unctus gratiae plenitudine, de qua omnes accepimus, & tantum evexit, eo quod ejus naturam humanam Divinae Personae in Incarnatione unierit. Perperam Arrius efformat argumentum contra Christi Divinitatem, quia non est Dominus per natum, sed quia a Deo Patre est factus. Haereticus aperte errat; quia D. Petrus in praesenti non loquitur de Christo D. qua Deus, sed qua Homo, ut a Judaeis cruci affixus erat, & a Deo Patre exaltatur, ut rectè notatur noster D. Cyrillus lib. 9. Theaur. cap. 3. D. Basil. lib. 4. contra Eunom. & alij

QUESTIO XXX.

Quare Christus D. dicitur Dei Patris dextera exaltatus in sua passione?

252.

At D. Petrus de Christo D. Dextera Dei exaltatus, non tantum ait, quod fuit exaltatus, sed signatè ait Dextera Dei cum dicitur opus manus dexterae, significatur opus summae fortitudinis, po-

tentiae, ac Majestatis, ut notat D. Bernard. serm. 7 in Pfalm. 9. ad illa verba verf. 7. Cadent a latere tuo, id est, sinistra, mille, & decem millia a dextris tuis. Et deinde dicitur Christus dextera Dei exaltatus, hoc est summa ejus potentia, ac fortitudine omnipotentis Dei.

Primo Christus D. exaltatus est a Patre, in sua passione, ac cruce dixit Christus D. Ioan. 8. n. 28. Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum. Quid significat modus hic loquendi cognoscetis quia ego sum? D. Aug. tract. 40. in Ioan. sic ait: Recolite illud ego sum, qui sum? Exod. 3. n. 15. & cognoscetis quid sit dictum: ego sum. Ac si dicat: Cum exaltatus fuero in Cruce cognoscetis quod ego sum, qui sum, quod est proprium nomen Dei, ac tunc cognoscetis quia ego sum. Valde mirum, quod Christus operans tot mirabilia, suscitans mortuos, dans caecis oculos, claudis pedes, imperans Daemonibus, adhuc plane non cognoscitur, ut Deus, sed cum exaltatus fuerit, tunc cognoscetis quod ego sum, expende illud Tunc ac si in tali eventu, in tali occasione plenissime cognoscetis, quod ego sum, qui sum, quia inter tot, & magna opera, quae Christus fuit patrus, sic in sua morte, ac passione cum Aeternus Pater exaltaverat, ut ibi valde peculiariter, ac insigniter declaraverit, & manifestaverit suam Divinitatem, ac Majestatem, & idèd suam passionem, ac mortem in Cruce exaltationis nomine nobilitavit. Citatus Aug. Exaltationem autem Crucis dixit; quia ibi exaltatus est, quando pendit in ligno.

Valde sollicitè anima sancta suum dilectum sponsum Christum Iesum requirebat, de quo multa magna praedicabat, unde a filiabus Ierusalem quaeritur: Qualis est dilectus? ac si postulerent signa, ut exponunt Richardus, Rupertus, & alij de ipso sponso, de quo tam illustria publicabantur, Respondet ipsa: Dilectus meus candidus, & rubicundus, Cant. 5. n. 10. & tantum haec signa exhibet ad eum dignoscendum, si candidus, quomodo rubicundus: candidus per Divinitatem, quae dicitur candidior lincis aeterna, rubicundus per indumentum sanguinis suae passionis: D. Chrysol. serm. 31. ait: Texebatur autem regium ejus vestimentum, quod in purpureum furorem eruit tinget Passionis. Ac ad cognoscendam supremam celsitudinem Divinitatis nullum majus, ac efficacius signum, quam indumentum purpureum ejus sanguinis: Passio enim Christi index suae Divinitatis est.

Cum D. Iesus iter faceret cum discipulis suis in Castellum Emmaus, & ad metam sederet cum eis, gratiasque agens frangeret panem, scribit D. Luc. 24. n. 35. Cognoverunt eum in fractione panis: & cur potius non cognoscunt eum, cum suprema, & alta sapientia aperiret, & explicaret Scripturas in via? Unde & ipsi dixerunt: Nonne cor nostrum ardens erat in via, dum aperiret Scripturas? Vel cur potius eum non agnoscunt, quando in manibus pacem accepit, benedixit, & gratias egit cum admirabili, & altissima, summaque erga Patrem reverentia, sed solum in fractione panis agnoscunt. Per panem caro Christi, corpus Christi per illam fractionem denotabatur, quod dum corpus Christi fuit apertum, & perforatum, flagellis, clavis, lancea, per illas aperturas, ac per foramina maxime paruit, & manifestata est latens Divinitas super omnes alias actiones, Pulchre Abbas Drogo serm. de Sacrament. Domin. Passionis. sic ait: Et verè non cognoscetis Dominum, nisi in fractione panis: panis caro tua, fregisti manibus tuis corpus tuum, quia potestatem habebas ponendi animam tuam, & iterum sumendi eam: fregisti corpus, quod foris apparebat, & ostendisti medullam, quae intus latebat, nisi autem patiaris non cognoscetis, ibi, inquit, abscondit.

Cum D. Iesus iter faceret cum discipulis suis in Castellum Emmaus, & ad metam sederet cum eis, gratiasque agens frangeret panem, scribit D. Luc. 24. n. 35. Cognoverunt eum in fractione panis: & cur potius non cognoscunt eum, cum suprema, & alta sapientia aperiret, & explicaret Scripturas in via? Unde & ipsi dixerunt: Nonne cor nostrum ardens erat in via, dum aperiret Scripturas? Vel cur potius eum non agnoscunt, quando in manibus pacem accepit, benedixit, & gratias egit cum admirabili, & altissima, summaque erga Patrem reverentia, sed solum in fractione panis agnoscunt. Per panem caro Christi, corpus Christi per illam fractionem denotabatur, quod dum corpus Christi fuit apertum, & perforatum, flagellis, clavis, lancea, per illas aperturas, ac per foramina maxime paruit, & manifestata est latens Divinitas super omnes alias actiones, Pulchre Abbas Drogo serm. de Sacrament. Domin. Passionis. sic ait: Et verè non cognoscetis Dominum, nisi in fractione panis: panis caro tua, fregisti manibus tuis corpus tuum, quia potestatem habebas ponendi animam tuam, & iterum sumendi eam: fregisti corpus, quod foris apparebat, & ostendisti medullam, quae intus latebat, nisi autem patiaris non cognoscetis, ibi, inquit, abscondit.

Soar. cætera dona Spiritus sancti, vel ut etiam Soarez to. 3. n. 3. p. disp. 3. 2. sect. 1. Per hoc donum Spiritus sancti exponit donum sacramenti Confirmationi; hoc enim sacramentum Confirmationis tribuit Scriptura Spiritui sancto, Actor. 8.

Ac. 8.

269.

Vocati Gentiles.

270.

Ecclesi.

D. Cypri.

QUÆSTIO XXXIII.

Quare D. Petrus non rigidè sed blandè ac suaviter se habet cum circumstantibus pro gravissimo peccato mortis filii Dei?

271.

Psal. 4.

Publica peccata publicæ poenitentiam requirunt.

2. Reg. 12.

272.

D. Chrysof.

Qui cum mansuetudine parci de vincit.

Ait Regius vates Psalm. 117. n. 10. Omnes gentes circumierunt me, & in nomine Domini, quia ultus sum in eos. Alia lectio habet: Debellavit, devinxit eos. Sed quam ultione? forsitan ira, ac furoris, an gladio ferreo, vel lancea? minime, in nomine Domini, nempe ultione charitatis, omni gladio vehementiori ad penetranda corda, ut proferant poenitentiam fructus. Magister sententiarum ibidem ait: In nomine Domini ultus sum in eos, dum ipsi conversi poenas sustinent poenitendo.

Multus est Regius vates in describenda suprema adoratione, quæ danda est Christo Domino Psalm. 71. num. 8. Et dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos Orbis terrarum, & adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes servient ei. Unde Christi D. tam magnificus dominatus in totum Orbem terrarum, ac in omnes gentes? forsitan ex multa majestate, qua apparens ad sui cognitionem subiecit populum Israëliticum cum daturus esset legem ut dicitur, Exod. 19. n. 16. Ecce cooperum aurum tonitruum, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem, & clangor buccinæ vehementius perstrepebat. Ad unum populum ad se convocandum tot, & tanta majestatis signa: At verò ad omnes gentes, omnes Reges terræ idololatras, ac in cunctis erroribus enutritos ad se trahendos, aliqui fortius fuit adhibendum, hoc promiserat Psalmographus citato Psalm. n. 6. Descendet sicut pluvia in vellus, & sicut stillicidia stillentia super terram. Magnis prodigiis, & signis unum populum potentia, ac fortitudine devinxit: ac blandimento suavitatis de omnibus gentibus, ac Regibus triumphavit. Ad hoc tendit noster Incognitus, & ait: Sicut pluvia in vellus, scilicet suaviter descendit in uterum Virginis, quia in humilitate summa, & lenitate venit: & in utero Virginis existens totum mundum circumendo continebat.

Secundo ad quæstionem, Petrus efficacia, ac fortitudine suæ doctrinæ eos devinxit, & ad se traxit, tamen leniter, ac suaviter eos disponit, eos fratres vocans, eisque repromissionem salutis factâ, inculcat eos ad poenitentiam, baptismum, atque animæ sanitatem valeat allicere; D. Petrus efficaciâ suorum verborum fortiter adduxit, tamen tanquam recenter advenientes benignè, ac benevolè refovet. Ille, qui incidit in latrones multis vulneribus affectus, in quo peccatoris effigies depingitur, ut dixi tom. 3. in Evangel. cap. 2. i. multis iniquitatum plagis crucentatur, veniens cœlestis Medicus: alligavit vulnera ejus, infundens oleum, & vinum, Luc. 10. num. 34. Magno mysterio talia adhibet medicamenta, vinum significans gratiâ fortitudinem, qua eum traxit, oleum vero, suavitatem, ac lenitatem, qua eum disponi præceperat, ac ducit, D. Bernard. serm. 16. in Cantic. sic ait: O sapientia, quanta arte medendi in vino, & oleo anima mea sanitatem restituit, fortiter suavis, & suaviter fortis, fortis pro me, & suavis mihi.

QUÆSTIO XXXIV.

Quare D. Petrus annunciat hic Judæis gentium conversionem, quas maximè odio habebat?

Auditis verbis Petri, qui aderant, Compuncti sunt corde, & dixerunt, ad Petrum, & reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Tunc D. Petrus ait illis: Poenitentiam agite; vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus, qui longe sunt quoscunque

quoscunque advocaverit Dominus. Per eos qui longe sunt communiter Interpretes gentes intelligunt. Quæstio ergo est cur Princeps Apostolorum cum Iudæis agens eis proponit gentium conversionem, cum inter eos esset insatiabile odium, deinde cum Iudæa gens maximè invidia laboraret?

Potest primò responderi, quod cum compuncti essent corde, de aliorum conversione non tractabantur, sed maximè de illa gaudebant, quia perfecta charitas omnes vult socios secum habere, de quo vide multa verbo charitas in meis libris, & supra cap. 1. q. 34. n. 243. 244. 245. & 246.

Secundo Occumenius in præsentis sic ait: Considera vero quod tunc gentium fidem inivit, quando compunctos invenit Iudæos, ac se se condemnantes; Vbi enim se ipsam animam condemnaverit, jam invidere non potest. Petrus alta sua prudentia, qua pollebat, cum Iudæos de suo seclere compunctos, sequemur ipsos accusantes conspiciet, tunc gentium conversionem exponit, quæ modo ex omnibus, quæ sub cælo sunt, aderant pro eorum consolatione aperit, absque ullo invidia Iudæorum stimulo, ubi enim se ipsam animam condemnaverit, jam invidere non potest.

Valde infelicissima, & horribilia denuntiantur Heli circa domum suam, quod ab ea sit auferendum Sacerdotium, quod in ea non erit senex, & quo duo filii una die morientur ambo, & quod videbit amulum suum in Templo, in cunctis prosperis Israël, quod valde durum, ac grave cuilibet homini est, eo quod filios suos non e vendaverit, sed permiserit iniquè agere, & tamen tantas calamitates patienter sustinet, & ait: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat, 1. Reg. 3. n. 18. Unde illi tanta patientia, cur aliqua invidia, vel odio non commoveatur, tum audiit æmulum suum in sua sede repositum dominantem in cunctis prosperis Israël. D. Chrysof. lib. de Providentia ait: Heli sua culpa confusus, post ingentes illas, & terribiles minas, dixit: Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. Qui se tantis criminibus illaqueatum agnoscebat, nullius invidiæ morbo laborabat; Invidia est æmula alieni boni poenitudo, & qui se sceleratum, ac inde indignum alicujus boni fateatur, de alterius incrementi nulla poenitudine premitur.

Inexcrahili odio Saul persequatur Davidem, timebat enim quod ipse ad regnum Israel esset exaltandus, hacque de causa totis viribus intendebat eum interficere, unde dixit filio suo Ionathæ: Omnibus diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabueris tu, neque regnum tuum super terram. Ita, que jam nunc mitte, & adduc eum ad me, quia filius mortis est, 1. Reg. 20. n. 31. Tamen tempore elapso cum vidisset Saul magnam benignitatem, ac Clementiam, qua David erga eum usus est, & quomodo eum à morte custodierit, flens alta voce clamat Saul ad David: Iustior tu es, quam ego, tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala, & nunc scio, quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu tua regnum Israel, 1. Reg. 24. n. 18. & 21. Magna invidia æstuabat Saul in David, & impatiens non poterat sustinere, quod ipse ad clavum regni elevaretur, ideoque omni conatu, & affectu ejus mortem moliebatur: At vero nunc ad eum ait: Iustior es tu, quam ego, ut ibi notat Abulenf. se invidium, ac iniquum fateatur, indeque omni deposita invidia ejus regnum proclamat certissime. Quando Saul suam nequitiam non agnoscebat, igne ferebatur invidia in Davidem, ut ejus regnum impeditur, & ubi sui præfatus suam injustitiam confitens, simul & ejus regnum profiteretur.

Abulenf. Actor. 2. n. 41. Qui ergo receperunt sermonem

ejus baptizati sunt, & appositæ sunt die illa animæ circiter tria millia.

Num. 42. Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.

Num. 43. Fiebat autem omni animæ timor, multa quoque prodigia, & signa per Apostolos in Jerusalem fiebant, & metus erat magnus in universis.

VERSIONES.

Syrus n. 41. Et homines ex eis promptè exeperunt sermonem ejus, & addita sunt in eo die circiter tria millia animarum.

Arabicus. Receperunt libenter, & addita fuerunt inter fideles, &c.

Syrus n. 42. In doctrina Apostolorum, & in fractione Eucharistiæ.

Arabicus. Et in communione fractionis panis Græcus illius panis.

Vatabl. Continuo perseverabant in doctrina, &c.

Æthiopic. Manserunt perseverando in doctrina, &c. & benedicendo mentæ.

Syrus n. 43. Et fuit timor in omni anima, &c. & virtutes fiebant per manus Apostolorum.

D. Chrysof. Obortus est timor.

Æthiopic. Timuerunt Apostolos omnia animalia.

EXPOSITIO XVII.

Vers. 41. Quicumque receperunt sermonem ejus, scilicet Petri, seu, ut habet Syriacus promptè. Arabicus libenter eum fructu, & effectu in die illa, scilicet Pentecostes Baptizati sunt.

Unde, ut restatur Lyra, quod in signum hujus rei antiquitus in die Pentecostes fiebat generalis Baptismus, & appositæ illa die animæ circiter tria millia: Et unde in verbis Apostoli tanta vis ad tot hominum millia trahenda; dicuntur animæ per Synecdochen. Ratio à priori est gratia divini Spiritus; tamen summiæ paupertas Apostolica, abnegatio omnium rerum; divitarum contemptus nec quisquam aliquid suum esse dicebat, omnium corda valuit inescare. Mens est D. Chrysof. homil. 7. in 1. Corinth. sic ait: Tunc igitur nemo quicquam proprium sibi venerabat, sed Christi omnia erant communia, & pro singulorum necessitate sua cuique pars conferebatur, & vitam vivebant Angelorum; quid si in presentia fieret, universum sanè orbem & sine signis converteremus.

Vers. 42. Erant autem perseverantes. Explicatius Vatablus: Continuo perseverabant: quod denotat perduratiorem, non per unum, vel alterum diem, sed per multum tempus. In doctrina Apostolorum, probe, & exactè percipiendis, meditandis, ac exequendis, & in communicatione fractionis panis. Arabicus legit, & in communione, Græcus illius panis, cum articulo, quod magis explicat Syriacus, & in fractione Eucharistiæ; nam ut notat Lyranus, in primitiva Ecclesia Christiani quotidie communicabant, & dicitur in fractione panis, quia Divinus ille panis frangebatur, ac distribuatur per fideles, ut ait Paulus, panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Christi est? ex quo patet, quod secularibus danda sit tantum sacra Eucharistia sub specie panis, ut tenet sancta Ecclesia Romana.

Vers. 33. Fiebat autem omni animæ timor, Quirentialit